

Le programme *Burgundia Humanistica* Sylvie Laigneau-Fontaine (Université de Bourgogne)

-La Bourgogne de Charles le Téméraire



-Papillon, *Bibliothèque des auteurs de Bourgogne*

BIBLIOTHEQUE
DES
AUTEURS
DE
BOURGOGNE,

Par Feu M. l'Abbé P^APILLON, Chanoine
de la Chapelle au R^Oche de Dijon.

TOME PREMIER.

A=L.

Le prix est de six sols. Le Portrait de l'Auteur à la fin.



A DIJON,
Chez FRANÇOIS DESVENTES, Libraire, rue de Comlé,
à l'Image de la Vierge.

M. DCC. XLV.
AVEC APROBATION ET PRIVILEGE DU ROI.

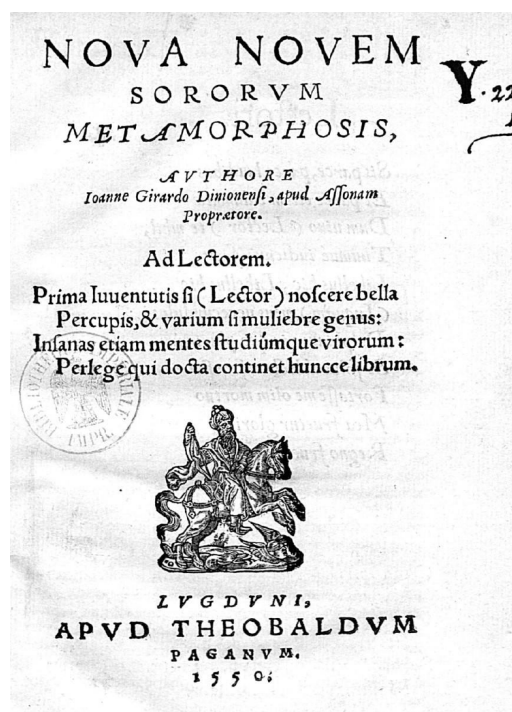
JEAN GIRARD

-Portrait de Girard dans une édition de 1558 :



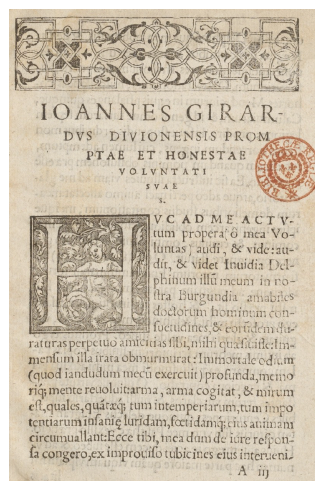
-*Ioannis Girardus Diuionensis, Assonae Sequanorum dicasta ou propraetor.*

-*Noua nouem Sororum Metamorphosis (Lyon, Payen, 1550)*



John Nassichuk, « Vie et destin de l'inspiration poétique à Auxonne ou la *Noua nouem sororum Metamorphosis* de Jean Girard (Lyon, 1550) », dans A.-P. Pouey-Mounou (dir.), *Inqualifiables fureurs. Poétiques des invocations inspirées aux XVI^e et XVII^e siècles*, Paris, Garnier, 2019, p. 149-170.

-*Sticostratia* (Lyon, Macé Bonhomme, 1552, fol. A iii r^o)



*arma, arma cogitat
ex improviso tubicines eius interueniunt
cohortes, phalanges, legiones
meorum de melioribus studiis cogitationum arcem
armatorum meorum Epigrammaton ad pugnam paratissimus exercitus
sub uexillo*

p. 15 : *Hic ambulant τραχιλαγοι tres qui ne istius primae Centuriae et sequentium ordines interrumpantur studiose curant.*



Virgile, *Bucoliques*, X, 24-25 : [...] *et inter agendum / Occursare capro (cornu ferit ille) caueto.*

-*Sticostratia*, IV, 19 :

Scribitur una tibi tua, Vandoperane, Rubella,

Clinia Vulteio, Gellia Ducherio.

Miror et inuideo : quid enim mihi non licet, ut sim

Unius addictus seruitio Dominae ?

-*Sticostratia*, IV, 10, 7-10 :

Si mihi consuetudine colloquiis que liceret

Frui tuis, mi Borboni,

Nullibi terrarum quam ubi tu sis uiuere possem

Cum suauius, tum gratius (v. 7-10).

-*Poemata*, Lyon, Fradin, 1558, p. 71 :

71



**In armatas aduersus inuidiam
Io. Girardi Centurias.**

*Littera, & arma parant aeternum nomen honoris,
Inuidiam & superant. Pallas utrisque praest,
Caius utrisque potens Caesar sapientia, & armis,
Maiorem inuidia gloriam adeptus habet.
Huius ad exemplum armatus libro ense Girardus
Docto habet instructas carmine Centurias.*

-*Poemata*, section des *Odae*, ode 2, titre :

Ad D.C. Damoncourt V.I.D.S.A.P.A.SSERVAT.
 & à L.dominum.Iurisprudenz,an
 Poëtices studio se potius
 addicat consilium
 petit.

-*Poemata*, section des *Dialogi*, dialogue 4, 1-3 :

D. *Vis diues fieri. E. fieri. D. Breue consilium unum hoc*
Sit tibi. E. Ibi. D. Facito. E. Cito
 D. *Dic Christo : hos humeros tibi uerto. E. Verto....*

Epigrammaton legalium liber facetissimus, Lyon, Baudin, 1575.

EPIGRAMMATON
LEGALIVM LIBER
FACETISSIMVS,

Auctore IOANNE GIRARDO Diuio-
 nensi J. V. D. ac P.

*Eiusdem scholia in singula epigrammata: quibus
 quod altoqui minus aperte propter legē carminis
 dici poterat, explicatur, & exemplis confirmatur.*



LVGDVNI,
 APVD CLEMENTEM BAVDIN.

1575

-Liber facetissimus, p. 56-57, distique n° 78 :

Frequentia auget delictum. lxxviij.

Augetur merita à delicto pœna frequente:

Prima, secunda satis, tertia culpa nimis.

S C H O L I A.

Augetur: Ex frequenti delicto augetur pœna: Magis punitur, qui admonitus vel cui semel parcitum est, si in delicto perseveret, vel ad idem delictum reuertitur. l. capitaliũ. §. soleat. D. de pœn. l. nemo deinceps. C. de epis. and. l. quicumque. C. de ser. fugit. & auget pœnam iteratio no. in l. j. D. de iur. patro. & inducitur frequentia per duos actus in authent. de defens. ciuir. §. si. coll. iij. glos. in c. venerabilem de elect. c. monasteria de vit. & honest. cler. Prima: Tritum est in scholis puerorum; Prima transit, secunda capit, tertia mors est. Huc facit: Crescente malitia crescere debet & pœna l. relegati. D. de pœ. c. cum non ab homine de iud. & plus punitur sæpius delinquens. l. seruos. C. cod. l. Iul. de vi pub.

l. capitalium § [soleat] solent D. de poenis: Solent quidam, qui volgo se iuvenes appellant, in quibusdam civitatibus turbulentis se adclamationibus popularium accommodare. Qui si amplius nihil admiserint nec ante sint a praeside admoniti, fustibus caesi dimittuntur aut etiam spectaculis eis interdicitur. Quod si ita correcti in eisdem deprehendantur, exilio puniendi sunt, nonnumquam capite plectendi, scilicet cum saepius seditiose et turbulente se gesserint et aliquotiens adprehensi tractati clementius in eadem temeritate propositi perseveraverint.

-Liber facetissimus, p. 27, distique n° 17 :

Peritis in arte credendum. xvij.

Est adhibenda fides ipsi sua in arte periti:

Legistam ad leges, militem ad arma uoca.

S C H O L I A.

Peritis: In re medica plurimum pollet Hypocra- tis autoritas. l. septimo mense. D. de stat. hom. Ad- uocati ditimunt ambigua facta causarum. l. aduoca- ti. C. de aduoc. diuers. iud. Arma milites scire sacra- rissimus Legislator existimauit. C. de iur. delib. l. sci- mus.

-Liber facetissimus, p. 72, tétrastique n° 15 :

Veneranda senectus.

XV.

**Est iuueni ueneranda homini de iure Senectus:
 Quod potior iure est, tempore qui prior est.
 Si tuus hac animus minimum ratione mouetur:
 Hec prius ut uixit, sic prius emoritur.**

SCHOLIA.

Est iuueni: Senectuti Iuuentus tantos honores reddebat, ut maiores natu tanquam adolescentium communes patres essent Val. Max. lib. ij. c. j. apud Iust. libro 3. Lycurgus maximum honorem non diuitum, & potentium sed pro gradu ætatis senum esse uoluit nec usquam terrarum locum honoratiorem senectus habuit Sparta. Quinimo senectus adeo apud Romanos venerabilis fuit, ut senibus penè eundem honorè, quem magistratibus tribuerent. l. semper. D. de iur. imm.

Credebant hoc grãde nefas, & morte piandum,
 Si iuuenis uetulo non assurrexerat: & si,
 Barbaro cuicumque puer: Quod scripsit Iuena.
 Magna fuit quondam capitis reuerentia cani:
 Inque suo precio ruga senilis erit.
 Verba quis auderet coram sene digna rubore
 Dicere? censurã longa senecta dabat: hæc Ouid.
 Honestissimum senectutis domicilium Sparta dicta est, quod illic expediret senibus uiuere, ubi Iuuenes honorem senibus præstaret: sed & antiquum illum, & laudabilè Germanorum morem sequun-

Valère Maxime, *Memorabilia*, II, 1, 9 : *Senectuti iuuenta ita cumulatam et circumspectam honorem reddebat, tamquam maiores natu adolescentium communes patres essent.*

Ovide, *Fastes*, V, 56-57 ; 69-70 :

*Magna fuit quondam capitis reuerentia
 inque suo pretio ruga senilis erat.
 Verba quis auderet coram sene digna rubore
 dicere ? censuram longa senecta dabat.*

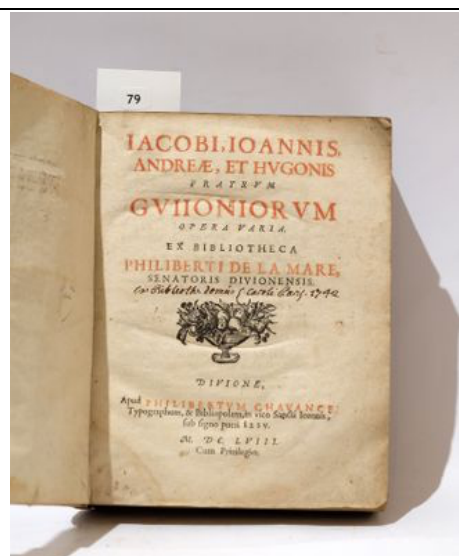
Juvénal, *Satires* XIII, 53-56 :

*Improbitas illo fuit admirabilis æuo
 credebant quo grande nefas et morte piandum
 si iuuenis uetulo non adsurrexerat et si
 barbato cuicumque puer.*

JACQUES GUIJON

*Iacobi, Ioannis, Andreae et Hugonis
fratrum Guioniorum opera uaria, ex
bibliotheca Philiberti De La Mare,
senatoris Diuionensis.*

Dijon, Chavance, 1658.



De significatione uerbi Bereschit (p. 58-62)

Historia morbi quem tribus annis passus fuerat (p. 63-70) :

μεσόφρυον (« intervalle entre les sourcils »)

ξηροφθαλμία (« ophtalmie sèche »)

ξυσμός (« démangeaison »)

ρεθιστικός (« qui indique de l'irritation »).

Dicas quod ille de Aetnae incendio : « Scit niuibus seruare fidem » (Claudien, *Rapt de Proserpine*, I, 165-166 : *Sed quamvis nimio fervens exuberet aestu, / scit nivibus servare fidem pariterque favillis*).

Poemata , p. 251 :

EXTEMPORANEVM

Pro successu studiorum, cum Tolosam appulisset
Iuri Ciuili operam daturus M. D. LXVII.

Nil sine te, Pater omnipotens, tecum omnia possum,
Tu vires, animosque in opus mihi suffice, letus
Ibo, ibo, & meritis contingam premia palmae.
Quaquam multa virum sese undique millia monstrant,
Attolluntque caput, confisus Numine cursum
Arripiam, celeresque volans enitar in auras.
Nunquam ego sacrilegis aliena in praedia votis
In villas, & rura ferar, nec lite dolosa
Impediam miseros, nec vulgo retia ponam.
Integer, atque animi rectus, patriamque, bonosque,
Tutabor, pacem iniustis, veniamque negabo,
Da modo te facilem, & nostris, Deus, annue ceptis.

Ii ij

Poemata, p. 289 : AENIGMA

*S*anguine, carne, cute, & nervis, atque ossibus olim
 Constiteram, vetus hac forma perempta mihi est.
 Totus & è ligno videor iam ligneus esse,
 Atque noua in toto corpore monstra pati.
 Populus alba meos passim nunc obsidet artus,
 Cui Tremula nomen Gallica lingua dedit.
 Nempe mihi Tremor inque manus & brachia serpit,
 Succiduo Tremulum poplite nutat onus.

Gigantomachie (Poemata, p. 307-321)

Sources possibles :

- Hésiode (*Théogonie*, 617-735)
- Pindare (*Première Néméenne*, ant. 4)
- Callimaque (*Hymne à Délos*)
- Apollodore (*Bibliothèque*, I, 6)
- Horace (*Odes*, III, 4)
- Ovide (*Métamorphoses*, I, 151 sqq et V, 315-361)
- Stace (*Thébaïde*, 916-930)
- Claudien (*Gigantomachie*)
- Nonnos de Panopolis (*Dionysiaques*, I-II et XLVIII).

Gigantomachie, v. 10-17 :

Da ueniam, da, Phoebe Pater, nostroque furori
Parce : tuis agimur stimulis patimurque tumultum
In nobis, quem tu ipse cies. Quis numina Phoebi
Immotus segnique ferat ? Quid si additus urget
Parte alia Bacchus geminoque impellor ab oestro ?
Nec refugus Diuis dare terga prementibus ausim :
Stat lustrare choros et qua tua dextera ducet,
Phoebe, sequi. O quae iam arcani miracula ritus,
Quos uocum accipio modulos !

Gigantomachie, v. 50-53 :

[...] *Celsa pulsi procul arce Gigantes*
Fulminibus crebris, totoque cadauera campo
Plus stadiis porrecta decem, quae montibus alte
Impositis uastaque soli sub mole laborant.

Gigantomachie, v. 150-154 :

[...] *Hac fera turba Gigantum*
Viribus irrupit tectumque immane reuulsit.
Actum erat ! et laxis laterum compagibus omnis
Ibat in exitium superum domus, alta patebant
Atria conuexique lababat machina templi.

Gigantomachie, v. 125-135 :

*Siccine inulta dabunt haec uestrae funera matri,
Opponentque gradum supero quos axe fugatos,
Palantesque modo uidi ? Neque conscia uirtus
Ibit in aduersos, et cladem clade rependet ?
Caeli in spem si uos genui, si debita uobis
Iura poli rerumque uices et sceptrum negantur,
Quae melius quaesisse manu est, tu, saeue Damastor,
Odrysiis iaculare iugis, rape uulsa Peloro
Ismara cumque ipsis Oetaea cacumina syluis,
Et subitos infer perituris axibus ignes.
Sit telum quodcunque dabit Fortuna ! Nec artus
Ipsa meos equidem caelestum in damna recuso,*

Gigantomachie, v. 302-306 :

*Expositique patent uictoribus, undique caedis
et largus cruor summisque tum denique fatis
sternuntur campoque iacent, pars trunca lacertis,
pars capite abrepto, laceris pars ilibus aluo,
uisceribusque aliis per iugera mille refusis.*

// Ovide, *Métamorphoses*, I, 56 : *Obruta mole sua cum corpora dira iacerent.*

Gigantomachie, v. 281-286 :

*Tum uero sine more furens uis flammea caelo
praecipitat, siccis elisaque nubibus ardent
fulgetra, deciduus rimis micat omnibus aether
irato Ioue perque omnes incendia tractus
grandine commixta uoluuntur et undique riui
flammarum undantes atque igneus ingruit imber.*

Gigantomachie, v. 155-157 :

*Continuo clauis et adunca forcipe rimas
Assuit et factas properat sarcire ruinas
Vulcanus iunctosque iterum ferruminat orbis.*

Gigantomachie, v 325-326 et 337-340 :

[...] *brachia lenti
tollitis in numerum raroque assurgitis ictu.*

[...] *tardoque minatus
Loripedi, recta ad Siculas iubet ire cauernas
Atque instare operi nouaque in discrimina rerum
Moliri taedas atque ignis tela trisulci (v. 337-340).*

Gigantomachie, v. 383-385 :

*Hactenus audieram sed quis spectacula clausit
Ista repente mihi et Phoebum Musasque chorosque
Sustulit ex oculis.*